

Kaj vleče profesorje v terorizem

Najnovejša aretacija še enega profesorja terorista — ta najnovejši primer je prof. Gianfranco Faina v Perugii, ki so ga iskala državna tožilstva kar v treh mestih, Livornu, Milanu in Turinu, zaradi udeležbe pri ugrabitvi nekega industrijca, pri poskusih atentatov itd. — je ponovno pritegnil pozornost na vprašanje, kaj vleče najbolj ravno profesorje in študente v terorizem. Izmed vseh poklicev in slojev jih je zaradi terorizma zaprtih ali iskanih največ ravno teh dvojih. A človek se še ne čudi toliko, če zaprejo zaradi terorizma kakšne študente, saj je znano, da je mladina vročokrvna in nepremišljena. Resnično pa se čudi, da se znajdejo med teroristi možakarji zrelih let iz vrst univerzitetnih in drugih profesorjev, katerim bi smeli pripisati več pameti.

Menimo, da je temu kriva odtujenost resničnemu življenju in resničnim ljudem. Čim bolj se profesorji in drugi izobraženci poglabljajo v razne socialne teorije v želji, da bi našli model popolne družbe, tem bolj izgubljajo izpod nog tla resničnega življenja, izgubljajo stik z resničnimi ljudmi in z ljudstvom kot takim ter postajajo zmedeni, ne da bi se sami tega zavedli. Za sodnika vseh in vsega vsiljujejo sebe, v prepričanju, da se je ravno njim posrečilo odkriti najboljše, edino zveličavni, popolni družbeni sistem. To je posledica zaljubljenosti v samega sebe in svoje intelektualne sposobnosti ter nekritičnosti, ki po svoji strani izvira iz pomanjkanja demokratične javne polemike in intelektualne nadutosti. Tak izobraženec začne odklanjati vsakršno miselno tekmo in stvarno akademsko debato z drugimi, delno iz precenjevanja samega sebe, delno iz strahu, da bi v polemiki podlegel in bi tako izgubil ugled pri privržencih, zlasti študentih, v očeh katerih hočejo veljati za naravnost mitične miselne in ideološke veličine, za ljudi, ki »znajo vse« o družbi in njeni najboljši ureditvi. Svojo vlogo pa igrata pri tem drsenju v terorizem tudi naduto odklanjanje moralnih načel, ki veljajo po njihovem le za »navadne« ljudi — ne ubijaj, ne kradi, ne laži itd. — in pohlep po popolni oblasti nad drugimi (pristaši), ki jih morajo slepo ubogati. Vse to je čudovito točno in psihološko globoko orisal že Dostojevski v svojem obsežnem

dalje na 2. strani ■

Craxi še poskuša

Poverjeni ministrski predsednik Bettino Craxi, ki je bil tudi izvoljen v evropski parlament, se je udeležil otvoritvenega zasedanja v Strasbourgu, zaradi česar je za nekaj dni odložil drugi krog posvetovanj za sestavo vlade. Posvetovanja so se začela danes (v četrtek, 19. t. m.), ko je Craxi najprej sprejel odposlanstvo Krščanske demokracije in nato odposlanstva ostalih strank ustavnega loka.

Craxi je znan kot vztrajen in v določenem pogledu tudi trmast politik, zaradi česar je treba pričakovati, da ne bo tako hitro vrgel puške v koruzo, četudi ima pred seboj zelo težavno nalogo. Težave prihajajo predvsem iz vrst Krščanske demokracije, ki se ne more z lahkim srcem sprijazniti z dejstvom, da je predsednik republike prvič po vojni poveril nalogo za sestavo vlade predstavniku socialistične stranke. Krščanska demokracija je še vedno najmočnejša stranka v državi in ima odločilno besedo pri razpletu vladne krize. Njeno osrednje vodstvo je Craxiju in njegovi stranki postavilo nekaj zahtev izrazito politične narave. V bistvu KD zahteva, naj socialisti natančno obrazložijo, kaj pravzaprav mislijo, ko govorijo o izmeničnosti pri vodstvu države, in zlasti, kako je z vprašanjem socialistične alternative, o kateri je bilo govora na njihovem zadnjem vsedržavnem kongresu. Vodstvo Krščanske demokracije poudarja, da ne more sodelovati v vladi, ki bi prikrito ali odkrito predstavljala nekakšno prehodno etapo na poti k tako imeno-

vani socialistični alternativni, ki se zdi vsekakor problematična glede na odločno prevlado, ki jo ima med levimi silami komunistična partija.

Craxi je priznal, da je zahteva Krščanske demokracije upravičena, in pristavil, da je pripravljen nuditi ustrezna jamstva, češ da nikakor noče ponižati stranke relativne večine. Vprašanje socialistične alternative — je nadaljeval — ni aktualno, saj se socialisti zavzemajo za politiko demokratične solidarnosti, ker menijo, da je to pogoj za izhod iz hude politične, gospodarske in družbene krize v državi.

Kot je sam posredno priznal, namerava Craxi predlagati, naj se sestavi parlamentarna večina, ki bi obsegala lok strank od liberalne do Krščanske demokracije in bi ohranila lojalne odnose s komunistično partijo, čeprav bi slednja bila v opoziciji, za kar se je bila sama odločila. Njegova vlada naj bi bila odraz te parlamentarne večine.

Jasno je, da se danes vodi razprava predvsem o obliki vlade, medtem ko se zdi drugotnega pomena njen program. V resnici pa bi bilo potrebno, da bi mandatar Craxi brez ovinkov povedal, kako se namerava njegova vlada lotiti najbolj aktualnih in tudi kočljivih vprašanj, ki gredo od javnega reda in varnosti do energetske krize, saj je znano, da je prav od ureditve teh vprašanj v veliki meri odvisna nadaljnja usoda države in njene demokracije. Vsekakor bo že v nekaj dneh razvidno, ali se bo Craxijev poskus posrečil ali ne.

Še en diktator šel po gobe

Tudi dosedanji diktator Nicaragua Anastasio Somoza si je končno privoščil počitnice. Z njih se sicer — vsaj zaenkrat — ne bo vrnil v domovino, ker bi ga od tam brez vsakega dvoma poslali na večne počitnice še kam dalje od Združenih držav, vendar je po nekajmesečnem skrivanju v bunkerju najbrž ne bo pogrešal. Zaenkrat si mora predvsem privoščiti oddih po »napornem« vladanju, s katerim si je »zaslužil« po najbolj realistični presoji vsaj eno milijardo dolarjev, po drugih pa še veliko več. Če bi hoteli naštet, kaj vse je posedoval Somoza v »svoji« državi in zunaj nje, bi nam bila komaj zadosti cela stran »Novega lista«.

»Dinastija« Somoza je vladala v Nicaragui od leta 1932, torej malo manj kot pet desetletij. Najprej oče Anastasio Somoza, ki mu je bilo tudi ime Anastasio, nato pa

sin (po kratkem medvladju drugega sina, ki pa se je zanimal, kot pravijo viri, bolj za ženske kot za vladanje). Na vlado jo je spravil ameriški predsednik Roosevelt, potem ko je devet let držal Nicaragua zasedeno po ameriških mornariških strelcih. Medtem ko se je namreč v Evropi delal za velikega zagovornika demokracije nasproti fašističnim režimom in tujim zasedbam, je v Srednji in Južni Ameriki sam prakticiral zasedbe in ščitil diktatorje, kar je odgovarjalo in še danes odgovarja tradicionalni ameriški zunanji politiki, kateri so že od nekdaj pri srcu diktatorji, pa naj bodo levi ali desni, samo da so sposobni vzpostaviti »stabilno« vlado, na katero se lahko Združene države zanesejo, glede na to, da njihovi predsedniki in zunanji ministri ne ljubijo miselne telovadbe in nimajo radi

dalje na 2. strani ■

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 22. julija, ob: 8.00 Poročila; 8.15 Glasba za dobro jutro; 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rojanu; 10.30 Nediški zvon; 11.00 Pregled slovenskega tiska v Italiji; 11.05 Mladinski oder: »Ostrostrelec« (James Fenimore Cooper - Dušan Pertot), RO; 12.00 Poročila; 12.15 Nabožna glasba; 13.00 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Poslušajmo spet; 15.30 Nedeljsko popoldne; 19.00 Poročila.

■ PONEDELJEK, 23. julija, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Glasba za dobro jutro; 8.00 Novice; 8.05 Z novim dnem; 9.00 Kratka poročila; 9.30 France Bevk: »Čarovnica Čirimbara«; 10.00 Kratka poročila; 11.30 Kratka poročila; 11.35 Slovenski izvajalci lahke glasbe; 12.00 Ribe in morje; 13.00 Poročila; 13.15 Zborovska glasba: Umetne in ljudske pesmi; 13.45 Naši ansambli; 14.00 Novice; 14.10 Za prijetno popoldne; 14.45 Roža mogota, antologija ljubezenske lirike; 15.30 Kratka poročila; 16.30 Rezervirano za ...; 17.00 Kratka poročila; 17.05 Z naših koncertnih odrov; 18.00 Kratka poročila; 18.05 Kulturni prostor; 19.00 Poročila.

■ TOREK, 24. julija, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Glasba za dobro jutro; 8.00 Novice; 8.05 Z novim dnem; 9.00 Kratka poročila; 9.30 Rdeče, rumeno, zeleno ... in še kaj; 10.00 Kratka poročila; 10.05 Koncert sredi jutra; 11.00 Franc Saleški Finžgar - Marjana Prepeluh: »Dekle Ančka«; 11.30 Kratka poročila; 11.35 Počitniški vrtljak; 13.00 Poročila; 13.15 Glasba po željah; 14.00 Novice; 14.10 Za prijetno popoldne; 14.45 Naši nepoznani znanci; 15.30 Kratka poročila; 16.30 Rezervirano za ...; 17.00 Kratka poročila; 17.05 Operna sezona; 19.00 Poročila.

■ SREDA, 25. julija, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Glasba za dobro jutro; 8.00 Novice; 8.05 Z novim dnem; 9.00 Kratka poročila; 9.30 Glasba za najmlajše; 10.00 Kratka poročila; 10.05 Koncert sredi jutra; 11.30 Kratka poročila; 12.00 Bodimo resni!; 13.00 Poročila; 13.15 Zborovska glasba; 14.00 Novice; 14.10 Poletna vročica; 15.30 Kratka poročila; 16.30 Rezervirano za ...; 17.00 Kratka poročila; 17.05 Skladbe jugoslovanskih avtorjev; 18.00 Kratka poročila; 18.05 »Strel skozi okno«, radijska kriminalka (Marjan Marinc), RO; 19.00 Poročila.

■ ČETRTEK, 26. julija, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Glasba za dobro jutro; 8.00 Novice; 8.05 Z novim dnem; 9.00 Kratka poročila; 9.30 Otroci se igrajo; 10.00 Kratka poročila; 10.05 Koncert sredi jutra; 11.00 Franc Saleški Finžgar - Marjana Prepeluh: »Dekle Ančka«; 11.30 Kratka poročila; 11.35 Počitniški vrtljak; 13.00 Poročila; 13.15 Glasba po željah; 14.00 Novice; 14.10 Za prijetno popoldne; 14.45 Roža mogota, antologija ljubezenske lirike; 15.30 Kratka poročila; 15.35 Vodič po glasbeni umetnosti; 16.30 Rezervirano za ...; 17.00 Kratka poročila; 18.00 Kratka poročila; 18.05 Kulturni prostor: Cetrtekova srečanja; 19.00 Poročila.

■ PETEK, 27. julija, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Glasba za dobro jutro; 8.00 Novice; 8.05 Z novim dnem; 9.00 Kratka poročila; 9.30 Na počitnicah; 10.00 Kratka poročila; 11.30 Kratka poročila; 11.35 Slovenski izvajalci lahke glasbe; 12.00 Studio 2, zdaj in nikdar več; 13.00 Poročila; 13.15 Zborovska glasba; 14.00 Novice; 14.10 Za prijetno popoldne; 14.45 Naši nepoznani znanci; 15.30 Kratka poročila; 16.30 Rezervirano za ...; 17.00 Kratka poročila; 18.05 Kulturni prostor; 19.00 Poročila.

■ SOBOTA, 28. julija, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Glasba za dobro jutro; 8.00 Novice; 8.05 Z novim dnem; 9.00 Kratka poročila; 9.30 Nekoč, v davnih časih; 10.00 Kratka poročila; 10.05 Koncert sredi jutra; 10.40 Pesmi brez besed; 11.00 Franc Saleški Finžgar - Marjana Prepeluh: »Dekle Ančka«; 11.30 Kratka poročila; 11.35 Počitniški vrtljak; 13.00 Poročila; 13.15 Glasba po željah; 14.00 Novice; 14.10 Za prijetno popoldne; 14.45 Slovenske povojne revije v Italiji; 15.30 Kratka poročila; 16.30 Rezervirano za ...; 17.00 Kratka poročila; 17.05 Slavni mojstri; 18.00 Kratka poročila; 18.05 »Pravljica o Orfeju«; (Angiolo Poliziano - Marko Kravos), RO; 18.45 Vera in naš čas; 19.00 Poročila.

Še en diktator šel po gobe

■ nadaljevanje s 1. strani

pogostih vladnih sprememb in neznank v tujih državah. (Zato vidimo, da vladajo tudi danes diktature v vseh državah, nad katerimi držijo Združene države svojo roko).

Če bi se bil držal Roosevelt iste politike tudi v Evropi, bi bil moral ščititi Hitlerja in Mussolinija ter ju podpirati z zlatom in orožjem, česar pa ni storil, da bi se ne umazal pred Evropo, in morda tudi zato, ker sta bila premočna in sta s tem ogrožala same ameriške interese. Vsekakor pa je Somoza diktatura značilen primer zaslepljene ameriške zunanje politike, ki dosledno podpira diktatorje in nima zaupanja v demokracijo in v napredne sile. Tu ne mislimo komunizma ali kakih totalitarnih levih in skrajno levih gibanj, ampak parlamentarne demokratične sile, v katerih vidi ameriška zunanja politika bogve zakaj že desetletja neko nevarnost in jih dosledno bojkotira. Tako je bilo v Vietnamu, kjer je ves čas dosledno podpirala diktaturo, medtem ko je kazala sovražen odnos do budističnega in katoliškega demokratičnega ljudskega gibanja, ki bi bilo združeno moglo predstavljati (in tudi je predstavljalo) demokratično alternativo kozmizmu. Rajši je dopustila zmago severnovietnamskega komunizma, kakor da bi bila prisilila diktatorja, da bi bil izročil oblast demokratom. Isto je bilo v Kambodži in isto je zdaj v Južni Koreji in v celi vrsti srednje- in južnoameriških držav, v južni Aziji in Afriki. Kakšen primer pa bi našli tudi v Evropi. Tako npr. Združene države niso s prstom mignile, da bi povzročile padec diktatur na Portugalskem, v Španiji, v Grčiji in še kje drugje.

V Nicaragui bi ne bilo težko pravočasno omogočiti demokratičnim opozicijskim silam, da bi bile odstranile Somoza in same prevzele oblasti, toda Združene države so ves čas držale svojo močno roko nad Somozo in ga ščitile. On pa je »investiral« denar, ki ga je iztisnil iz države, katero je smatral za nekako svojo zasebno posest, v ameriška podjetja. Več kot verjetno je, da je imel podkupljene mnoge odločilne a-

meriške funkcionarje, da so »primerno u-poštevali« njegove gospodarske in politične interese, med katerimi pa pravzaprav ni nikoli jasno razločeval. Politiko je videl in vodil samo v gospodarskem ključu, čeprav mu je bil pri tem včasih potreben tudi kak mrtvec. Tako so npr. leta 1934 zastrupili med nekim banketom njegove političnega nasprotnika Cesara Augusta Sandina. Zastrupil ga je Somoza poznejši tast. Tako je upravičen sum, da je imel prste vmes tudi sam Anastasio Somoza. Komunisti in drugi levičarji so si izbrali potem tega San-

Poravnajte naročnino!

dina za svoj simbol in imenovali svoje revolucionarno gibanje, ki je zdaj zmagalo, po njem.

Zdaj je očitno, da so bile v Nicaragui poleg diktatorja Somoza poražene tudi Združene države, čeprav so se ga skušale v zadnjem času, ko je postalo jasno, da je njegov poraz neizogiben, znebiti in ga nadomestiti s kom drugim, čeprav malo manj pohlepni in nesramni tipom. Toda tradicionalna kratkovidnost jo je spet zagodla ameriški diplomaciji. Sandinisti so jo prehiteli in danes so oni gospodarji Nicaragui. Ni dvoma, da bodo odslej vladali v njej, kakor bodo oni hoteli, Združene države oz. njihova diplomacija pa lahko obžaluje zamujene priložnosti, da bi bila zagotovila Nicaragui zanesljivo demokratično vlado. Kot znano, se je nekaj podobnega zgodilo svoj čas na Kubi. Američani so podpirali diktatorja Batista, dokler ni bilo prepozno. Nicaragua lahko postane prva trdna Fidel Castrova postojanka na ameriški celini.

Carter pa je spet dokazal, da ga niso klavrne izkušnje njegovih prednikov in njegove lastne še nič izučile. Združene države bo še bolela glava zaradi njega. Poljub, ki ga je nedavno dal Brežnjev, ne bo obvezal Združenih držav od nujnosti, da začnejo bolj iskreno demokratično in bolj realistično zunanjo politiko.

Dva tržačana v Strasbourgu

Trst ima dva predstavnika v evropskem parlamentu. Ravnatelj drugega omrežja vsedržavnih poročil Gustavo Selva se je odpovedal mandatu evropskega parlamentarca v skladu s sklepom upravnega sveta radiotelevizijske ustanove glede nezdržljivosti poslanskega mandata v evropskem parlamentu in vodstva vsedržavne časni-karske mreže. To odločitev je sporočil predsedniku evropskega parlamenta in ravnatelju radiotelevizijske ustanove. Selva je poslal tudi pismo političnemu tajniku Krščanske demokracije, v katerem se mu zahvaljuje, da je stranka bila sprejela kandidatura in mu zagotavlja nadaljnjo zavzetost za krščanskodemokratske ideale. Selva je bil prejel v severovzhodnem volivnem okrožju za evropski parlament skoro 400 tisoč preferenc.

Prvi neizvoljeni kandidat na listi Krščanske demokracije v istem okrožju je bil Marcello Modiano, predsednik Tržaške trgovinske zbornice in podpredsednik Vsedržavne zveze industrijcev. V evropski parlament je bil izvoljen, kot znano, tudi tržaški župan Cecovini. Imenovan je bil po odločitvi liberalca Bettizze, da sprejme izvolitev v severovzhodnem volivnem okrožju.

—o—

KAJ VLEČE PROFESORJE V TERORIZEM

■ nadaljevanje s 1. strani

romanu »Besi«, ki je bil že pred vojno preveden tudi v slovenščino, le da ga zdaj ni mogoče več najti na knjižnem trgu. Zaslužil bi nov natis — tudi v Italiji.

F. M.

Ob konferenci FAO v Rimu:

Kako odpraviti lakoto na svetu

Na sedežu Organizacije Združenih narodov za kmetijstvo in prehrano v Rimu je bila enotedenska svetovna konferenca, na kateri so razpravljali o boju proti lakoti in revščini. Sodelovalo je okrog 150 držav, to je praktično ves svet. Začetne svečanosti so se udeležili dva predsednika republike (italijanski predsednik Pertini in senegalski predsednik Senghor), 150 ministrov, številni strokovnjaki in nad 200 časnika.

Ravnatelj organizacije FAO Libanonec Sauma je izjavil, da navzočnost najvišjih predstavnikov 150 držav vzbuja upanje, da bodo tokrat končno nekaj napravili za revna ljudstva sveta. V revščini zdaj živi milijarda tristo milijonov ljudi ali skoraj ena tretjina svetovnega prebivalstva. Do konca stoletja se bo število revežev povečalo za nadaljnjih 800 milijonov. Sauma je ob zaključku začetne svečanosti izročil predsednikoma Pertiniju in Senghorju kolajno, katero je organizacija FAO dala napraviti za to svetovno konferenco, ter kolajno, katero so izdali Združeni narodi letos za leto otrok. V naslednjih dneh sta prispela na konferenco še dva državna poglavarja, in

Svet je bolan — je dejal Pavel VI. — ter je treba zgraditi nov svet, v katerem bo lahko slehernik ne glede na raso, vero in narodnost živel polno človeško življenje. To je tudi zahteva tako imenovanega tretjega sveta, to je dežel v razvoju, v katerih živi revno človeštvo.

Pravi proletarci današnjega sveta — je opozoril predsednik Senegala Senghor — so kmetje, pastirji in ribiči »tretjega sveta«, na katere je svetovni razvoj v zadnjih dveh desetletjih pozabil. Zaradi tega je za revne države konferenca v Rimu nosilec velikega upanja.

In ravnatelj organizacije FAO Sauma je dodal, kako ne more dalje trajati sedanjí položaj, v katerem 32% svetovnega prebivalstva, ki živi v bogatih državah, potroši 75% svetovnih sredstev ter nadzoruje 88% svetovne proizvodnje, 80% svetovne trgovine in naložb, 93% industrije in skoraj 100% znanstvenih in tehnoloških raziskav.

Naj dodamo še nekaj zadnjih razpoložljivih svetovnih podatkov, čeprav izpred nekaj let. Svetovno prebivalstvo šteje okrog 4 milijarde ljudi. Od teh jih živi 1,1 milijarde v bogatih državah ter 2,8 milijarde v revnih državah, brez držav proizvajalk petroleja organizacije OPEC. Otroška umrljivost v bogatih državah doseže 25 promile in v revnih državah 125 promile. Življenjska doba v prvih državah povprečno traja 71 let in v drugih državah 55 let.

Za odpravo revščine, lakote in bolezni v svetu je predvsem potrebno sodelovanje med bogatimi in revnimi državami. Že prvega maja 1974 so Združeni narodi odobrili izjavo o novem svetovnem gospodarskem redu, ki se imenuje Listina o gospodarskih pravicah in dolžnostih držav. Sauma je izrekel mnenje, da je za rešitev vprašanj tretjega sveta predvsem potrebna dobra volja, in sicer bolj kot financiranja.

ŠE O ATENTATU NA GENERALA HAIGA

Neki belgijski list je poročal o novem razvoju v preiskavah o atentatu na bivšega vrhovnega poveljnika severnoatlantske obrambne zveze v Evropi, generala Haiga. Kazalo bi, da se je atentata udeležil nemški državlján, ki je simpatizer teroristične skupine Rote Armee Fraktion. Slednja si je prevzela odgovornost za atentat že 24. junija, vendar so preiskovalci šele sedaj ugotovili istovetnost osebe, ki je kupila prenosni oddajnik in sprejemnik, katerega so našli na kraju atentata. Kmalu po atentatu se je prodajalka, ki je to napravo prodala, odpravila na poletni dopust in policija jo je lahko šele sedaj zaslišala. Kot je znano, je Haig le za las ušel bombnemu atentatu. Eksplozivni naboj je bil postavljen v odtočno napravo pod cestiščem, po katerem se je general vozil. Pri atentatu sta bila ranjena dva agenta, ki sta mu sledila z avtomobilom.

KDO JE ZMAGAL NA VOLITVAH?

V Boliviji je državno volilno sodišče začelo pregledovati volilne izide prvojuljskega glasovanja. Pregled bodo dokončali do konca tega meseca in nato bodo razglasili uradne izide, po katerih bodo sestavili novo vlado. Sodišče se bo moralo izreči, če naj priznajo veljavo kakim stotisoč glasovom iz volilnega okrožja La Paz, katerih veljavnost osporava ena od strank, ki so se na volitvah uvrstile na prva mesta. To bi pomenilo, da je levičarska stranka Unidad democratica y popular dejansko dosegla relativno večino.

—o—

V Jugoslaviji se je bencin tako podražil, da je presegel ceno italijanskega bencina. Kot znano, so hodili dozdaj mnogi avtomobilisti iz Trsta in drugih obmejnih krajev kupovat bencin v Jugoslavijo. Zdaj kaže, da bodo začeli hoditi ljudje iz Jugoslavije v Italijo ne samo po kavbojke, ampak tudi po bencin.

SIMONE VEIL — PREDSEDNICA EVROPSKEGA PARLAMENTA

52-letna Francozinja Simone Veil je bila izvoljena za predsednico prvega neposredno izvoljenega evropskega parlamenta. Pri drugem glasovanju je prejela absolutno večino glasov. Simone Veil je bila kandidatinja krščanskih demokratov, liberalcev, konservativcev in golistov. Socialisti so glasovali za Italijana Zagarija, ki je prejel 138 glasov, komunisti pa prav tako za Italijana Amendolo, ki je dobil 42 glasov.

Nova predsednica evropskega parlamenta je pravzaprav razmeroma pozno stopila v aktivno politično življenje. Kot šestnajstletno deklico so jo nacisti zaradi njenega judovskega rodu odpeljali v uničevalna taborišča. Srečno je prestala gorje taborišča in po vojni nadaljevala študije. Diplomirala je iz političnih in pravnih ved. Nekaj let je bila sodnica, nato pravni svetnik pravosodnega ministra ter končno glavna tajnica višjega sodnega sveta. Leta 1974 jo je predsednik Giscard d'Estaing imenoval za ministra za zdravstvo, s čimer se je začela njena politična kariera, ki ji je zdaj omogočila, da je zasedla gotovo najbolj reprezentativno mesto v zahodni Evropi.

sicer predsednik Tanzanije Nyerere in predsednik Bangladeša Rahman. V soboto, 14. t.m., je zborovalce sprejel papež Janez Pavel II.

Velja spomniti ob tej priložnosti na besede, katere je zapisal papež Pavel VI. v svoji okrožnici »Populorum progressio«.

30-letnica Narodnega sveta koroških Slovencev

Ob 30-letnici Narodnega sveta koroških Slovencev je njegov predsednik dr. Matevž Grilc objavil v »Našem tedniku« uvodnik, v katerem med drugim pravi, da je bilo v preteklosti »v prvi vrsti kulturno delovanje dejavnika samozvesti slovenske narodne skupnosti«, zdaj pa je treba tudi »poudariti važnost gospodarsko-socialnih ukrepov na dvojezičnem ozemlju«, kajti »gospodarska krepitev in socialna neodvisnost našega človeka moreta kar najuspešneje zavreti asimilacijo«. »Politično samostojnost — nadaljuje dr. Grilc — smatramo slej kot prej za najučinkovitejšo obliko prisotnosti in soodločanja v javnem življenju občin in dežele. Zato podpira NSKS samostojne občinske liste in se načelno zavzema tudi za samostojno kandidacijo v deželni zbor.« »Dolgoletna praksa — naglašja predsednik NSKS — kaže neuspešnost vključevanja v večinske stranke, tristrankarski sporazum

pa tako vključevanje sploh onemogoča, ker izključuje enakopravno soodločanje vsakega pripadnika slovenske narodne skupnosti v katerikoli večinski stranki.« »To dejstvo bomo morali upoštevati tudi pri deželnozborskih volitvah 7. oktobra letos, četudi vemo, da nam protimanjšinski sklep deželnega zbora dejansko preprečuje izvolitev lastnega kandidata v deželni zbor.«

Dr. Grilc nato poudarja pomen enotnosti koroških Slovencev, ki morajo najtesneje sodelovati v vseh vprašanjih, ki zadevajo razvoj slovenske manjšine. »Neosporavano in tudi v Avstriji je danes priznано načelo — naglašja predsednik NSKS — da manjšina nima bodočnosti brez vsestranskega sodelovanja in brez podpore države matičnega naroda. Narodni svet si zato prizadeva za vse boljše odnose s SFR Jugoslavijo, v zavesti, da ima ta pravico in dolžnost podpirati koroške Slovence«.

Kaj bo v letošnji Dragi?

Pravkar je izšel bilten s programom letošnje Drage, t.j. tradicionalnega zborovanja, ki ga prireja vsako leto prvo soboto in nedeljo Društvo slovenskih izobražencev v Trstu in ki je bilo vrsto let v Dragi pri Bazovici, zdaj pa je že nekaj let na vrtu Finžgarjevega doma na Opčinah.

Iz biltena razberemo, da bo letošnje zborovanje 1. in 2. septembra. V soboto, 1. septembra, ob 16.30 bo slovesno odprtje oz. začetek s pozdravi javnih predstavnikov. Potem bo prvo predavanje, ki bo imelo naslov: »Bohinj: ob 40-letnici neke vizije«. Ime predavatelja bo naznanjeno, kot tudi imena ostalih predavateljev, šele na predvečer zborovanja. Rečeno pa je, da gre za odlično slovensko osebnost, ki bo prvič nastopila v Dragi. Ni izključeno, da gre za katero od še živih osebnosti, ki so predavale ali so se vsaj udeležile drugega »Bohinjskega tedna« leta 1939. Prvo predavanje letošnje Drage bo torej spominsko oziroma jubilejno — za štiridesetletnico drugega in zadnjega bohinjskega tedna. O tistem »Bohinjskem tednu« piše zdaj bilten Društva slovenskih izobražencev: »To je bila vizija, ki jo je tik pred svetovnim viharjem 1939 razgrnila v Bohinju plejada slovenskih katoliških kulturnikov

od Finžgarja do Kocbeka, od Janžekoviča do Koblarja in Šolarja: vizija zvestobe slovenstvu in krščanstvu, v odprtosti človeku in času. Ta tema spada med najzlahtnejše, kar jih je doslej Draga programirala. Obenem bo, kot kaže, edina spominska oživitve Bohinjskega tedna v vsem slovenskem kulturnem prostoru«.

Po predavanju bo diskusija in družabnost.

V nedeljo, 2. septembra, zjutraj ob devetih bo služba božja na prostem v parku. Kot je napovedano, bo maševal tržaški škof mons. Lorenzo Belomi, ki bo imel tudi nagovor. Ob desetih pa bo predavanje »Narodnost v teologiji in Cerkvi proti letu 2000«. Bilten piše o tem: »Kakšna se napoveduje vloga narodnosti v teološki špekulaciji in v verskem občutju na pragu 3. tisočletja? Bo narodnost čedalje bolj ugašala v nekakšen krščanski kozmopolitizem ali pa se bo nasprotno izčističevala v nezamenljivo sestavino krščanske izbire? O tej temi — je nadalje rečeno v biltenu — bo spregovoril strokovnjak, ki združuje v sebi bogat teološki razgled z intimno usidranostjo v slovensko Cerkev. V Dragi bo nastopil prvič«. Po predavanju bo diskusija.

Ob 16. uri v nedeljo pa bo tretje predavanje pod naslovom »Slovenski matični, zamejski in zdomski trenutek«.

»Matica, zamejstvo, zdomstvo — pripominja k temu komentar v biltenu —: troje ravni, na katerih se danes izraža slovensko bivanje, v različnih političnih, socioloških, kulturnih in psiholoških pogojih. To žarečo tematiko bo skušal dešifrirati intelektualce, ki intenzivno živi sedanjo uro našega naroda. Kot predavatelj bo nastopil v Dragi prvič.

Po predavanju bo diskusija in sklep letošnje oficijelne Drage, nato pa večerja in družabnost, kar je vedno ena najbolj privlačnih strani Drage, ko se snidejo in pogovorijo prijatelji, ki se morda že dolgo niso srečali, in ko se kujejo nova poznanja in prijateljstva.

»Dolinico Drage bi lahko plakativno s stotinami citatov iz zbornika "Bohinjski teden": in zveneli bi, kakor da so bili napisani za danes in za nas. Zato letošnja Draga hoče imeti tudi memorialni prizvok«, je rečeno v komentarju ob strani.

Bilten prinaša tudi kratek intervju z neimenovano osebnostjo, ki je povedala iz lastnega doživljanja nekaj o drugem »Bohinjskem tednu«. Razen tega najdemo v biltenu še praktična navodila, kako se je prijaviti za Drago, in drugo.

POZIV ZAVODNEGA SVETA DRŽAVNEGA POKLICNEGA ZAVODA INDUSTRIJSKE SMERI S SLOVENSKIM UČNIM JEZIKOM V TRSTU

»Zavodni svet te šole je na izredni seji, dne 9.7.1979, razpravljal o izredno perečem in nujnem problemu šolskih prostorov in ugotovil, da do današnjega dne ni bilo mogoče najti nobene konkretne rešitve. To pomeni, da bo 10. septembra (t.j. začetek šolskega leta 1979/80) ta šola ostala brez sedeža, in to kljub prizadevanjem in zagotovilom, da pristojne ustanove rešijo ta problem. Zaradi tega še enkrat pozivamo vse ustanove in sile družbenega in političnega življenja, da se zavzamejo za čimprejšnjo in nujno rešitev našega problema.«

Zavodni svet je o položaju na tej šoli obvestil pristojnega odbornika tržaške občine. Pismo pravi, da je bilo v zadnjem šolskem letu vpisanih 105 dijakov, predvidevajo pa, da se bo prihodnje leto število povečalo. Na šoli je 24 profesorjev. Za novo šolsko leto bi potrebovali 9 učilnic, tri upravne prostore ter dva velika prostora za laboratorij elektrotehnike in električnega merjenja. Za mehanične delavnice in kemijske laboratorije se bodo verjetno posluževali delavnic zavoda Galvani, za telesno vzgojo pa telovadnice srednje šole »Ivan Cankar«.

Vprašanje novih prostorov za ta slovenski šolski zavod je torej zelo kočljivo in ga je treba čimprej rešiti, kajti pogodba za sedanje prostore v ulici Matteotti je potekla v letošnjem februarju in lastnik dovoljuje šoli, da ostane v prostorih do konca tega šolskega leta.

Pohvaliti je treba izredno zanimanje in skrb, ki ju kaže zavodni svet in vodstvo šole, vendar nas tudi zanima, kaj k temu pravijo pristojne šolske in druge oblasti v Trstu, katerih naloga je, da skrbijo za redni potek pouka na šolah.

—o—

SREČANJE PEVSKIH ZBOROV

V nedeljo, 15. t.m., je bilo četrto tradicionalno srečanje pevskih zborov na Brjah v Vipavski dolini. Srečanje je priredilo krajevno prosvetno društvo v sodelovanju s krajevno skupnostjo. Iz naše dežele sta nastopila zbor »Mirko Filej« iz Gorice in »Igo Gruden« iz Nabrežine. Nastopili so še domači zbor z Brij, Valentin Stanič iz Avč, Dragotin Kette iz Ilirske Bistrice ter ženski zbor Franc Zgonik iz Branika. Igrala je godba na pihala z Vogrskega.

Prejeli smo

IZJAVA

Maturitetna komisija na klasičnih licejih »P. Trubar« iz Gorice in »F. Prešeren« iz Trsta ugotavlja, da so iz Rima poslane naloge res da prevedene v slovenščino da jih dijaki v tem jeziku tudi pišejo, da pa zajemajo snov, ki obravnava pretežno, če ne izključno, italijansko stvarnost. Pri tem popolnoma prezrejo dva zelo važna predmeta na slovenskih šolah: slovenščino in slovensko zgodovino.

Medtem ko omenjena komisija kritično ocenjuje dosedanje prakso, se obrača do vseh zainteresiranih ustanov in organizacij, da jo podprejo v njenem prizadevanju po odpravi vsakršne diskriminacije in s tem izboljšanju naših šol.

Podpisani: Darko Bratina, Maks Šah, Corsi Majda Sfiligoj, Bednarich Antonija Voncina, Kovac Rozana Vatta, Auersperg Janja Novak, Karel Bajc.

Mislimo, da se je treba popolnoma strinjati s člani maturitetne komisije in da jim je treba hkrati čestitati, ker so sprožili zelo važno vprašanje. Rimski birokrati — oziroma tisti, ki odločajo — sploh ne upoštevajo, da gre za zrelostne izpite, ki jih polagajo dijaki, pripadniki slovenske narodne manjšine v Italiji. Res je, da morajo ti dijaki dobro poznati italijansko stvarnost, a prav tako je res, da ti dijaki ne morejo in ne smejo mimo slovenske stvarnosti, če hočemo, da bodo v življenju, v svojih bodočih poklicih opravljali vlogo, ki je ali bi vsaj morala biti značilna za vsako narodno manjšino, za slovensko v Italiji še posebej, to je vlogo mostu med obema sosednima narodoma in kulturama. Iz naslovov maturitetnih nalog pa se zdi, da se birokrati tega ne zavedajo ali nočejo zavedati, in smatrajo naše šole za italijanske, čeprav se posamezni predmeti poučujejo v slovenskem jeziku. Gre za pojmovanje, ki ga mora vsaka zdrava pamet odločno odklanjati.

Proseška godba je slavila 75-letnico ustanovitve

Z nastopom šestih godb s Tržaškega in Slovenije ter dveh pevskih zborov so v nedeljo, 15. t.m., slovesno proslavili pomembni jubilej 75-letnice ustanovitve godbenega društva na Proseku.

Društvo so ustanovili 23. maja leta 1904 na pobudo Dragotina Starca. Proseška godba je dejansko delovala skoro neprekinjeno s krajšimi presledki med dvema svetovnima vojnama. Proseški godbeniki niso klonili niti v najhujši dobi fašizma. Avgu-

sta leta 1924 so jih fašisti napadli med nastopom v Sežani. Med pomembne prireditve štejejo proslave ob praznovanju jubilejev ob 50., 60. in 70-letnici. Živahna dejavnost se je obnovila po drugi svetovni vojni, ko je godbo vodil desetletja Zdravko Kante. Velike zasluge za vztrajno delovanje ima dolgoletni predsednik društva, sedanji častni predsednik Josip Čuk. Proseška godba se je v zadnjem času okrepila z mladimi silami. Od lanskega leta vodi proseško godbo Slavko Lukša.

Seja pokrajinskega sveta Slovenske skupnosti

Pretekli četrtek se je sestal v Gorici pokrajinski svet Slovenske skupnosti na prvi redni seji po volitvah. Na dnevnem redu je bila razprava o volilnih rezultatih; v diskusijo, ki jo je načel pokrajinski tajnik Marjan Terpin, so posegli vsi prisotni člani, ki so ugotovili, da je SSk dosegla tudi na teh volitvah dober uspeh, kljub temu da ni v koaliciji z drugimi manjšinskimi strankami uspela izvoliti svojega predstavnika v rimski oz. evropski parlament. Ugotovljeno je bilo, da je bila izbira SSk pravilna, saj v danih okoliščinah ni bilo misliti, da bi se drugače opredelili. Ostale manjšinske stranke niso dosegle zastavljenega si cilja, morada tudi zaradi tega, ker so se njihovi volivci odločili za tradicionalne stranke. Slovenska skupnost ima namen nadaljevati na poti sodelovanja in preveriti možnost nadaljnjih skupnih nastopov.

PRAZNIK PETJA IN VINA V PEVMI

Je že večletna tradicija, da domačini iz Pevme in Oslavja organizirajo proti koncu tega meseca Praznik petja in vina, ki je do sedaj imel vedno velik uspeh, tako na kulturni ravni kot tudi zaradi številne prisotnosti in domačnosti ter vaškega slavlja. Naj omenimo, da sta nastopila pred leti tudi Slovenski oktet in ansambel Lojzeta Slaka poleg drugih manj znanih, a zaradi tega ne manjvrednih skupin. To je praznik, ki si je pridobil določeno ime na Goriškem in tudi drugod. Letos se bo začel v petek, 27. julija, s tradicionalno tekmo v briškoli, v soboto in nedeljo zvečer bo nastopil ansambel Dobri prijatelji iz Brežic, ki si je na lanskem, zlasti pa še letošnjem festivalu v Števerjanu zaslužen priboril lepa priznanja. V nedeljo popoldne ob 18. uri bo program, ki je poleg ostalih zabavnih večerov kulturni del praznika: nastopil bo Ribniški oktet, ki ga sestavljajo tudi trije bivši člani Slovenskega okteta in ki bo izvajal vrsto narodnih in tujih pesmi. Posebej opozarjamo na ta nastop, ker gre za skupino, ki si je krepko utrla pot v glasbeno življenje na Slovenskem. Praznik se bo zaključil s plesom v ponedeljek zvečer, ko bo igral ansambel Supergrup s Tržaškega. Organizatorji bodo poleg kulturnih in zabavnih dobrin poskrbeli za specialitete na žaru in izvrstna domača vina.

Člani pokrajinskega sveta so nadalje razpravljali o potrebi po reorganizaciji strankinih sekcij in o bodočem delovanju; prihodnje leto bodo namreč upravne volitve po naših občinah, zlasti važna pa je obnove občinkega sveta v Gorici. Prisotni so ugotovili, da je nujna neposredna pri-

prava in stalen stik z volivci ter dobro organizirana volilna propaganda; pri tem pa je treba upoštevati tudi možnost, da se krajevne sekcije in vodstveni organi tako pripravijo, da se bo Slovenska skupnost okrepila in še močnejše uveljavila. O teh vprašanjih bo pokrajinski svet ponovno razpravljal po poletnih počitnicah, pokrajinsko tajništvo pa bo sledilo poteku dogodkov na pokrajinski ravni in v posameznih izvoljenih organih, kjer je prisotna Slovenska skupnost.

Problemi Štandreža v občinskem svetu

Na obeh zadnjih sejah goriškega občinskega sveta je bil govor o vprašanjih, ki tako ali drugače zanimajo našo slovensko vas Štandrež. Kot je vsem znano, moramo na žalost še enkrat ugotoviti, da je pač Štandrež že odpisan in da politične sile v Gorici v glavnem tekmujejo v tem, kdo bo prej predlagal, naj se že enkrat za zmeraj rešijo vsa odprta vprašanja v zvezi s številnimi objekti, ki bodo izbrisali slednjo ped slovenske zemlje. Demokristjani po svoje urgirajo, da se dela na avtoportu čimprej začnejo, ker pač to zahtevajo razmere, sicer bomo ponovno izgubili vlak; nekaj podobnega zahtevajo tudi socialisti in republikanci, komunisti pa itak ne osporavajo niti enemu sklepu ožjega odbora kar zadeva štandreški problem, niti pri primeru plačevanja odvzete zemlje niso imeli pripomb, socialdemokrati pa računajo, da si bodo z avtoportom postavili v Štandrežu spomenik. Ampak to bo spomenik politični in upravni otopelosti in priznanje nesmisla: se je kdo sploh vprašal, komu bo služil tak ogromen objekt, kakšne so realne potrebe za njegovo uresničitev? A to je sedaj vprašanje, ki ne spada v to razmišljanje.

Bolj resno bo, če se vprašamo, zakaj ni slovenska javnost zastavila vse sile, da bi kompaktno in dosledno nadaljevali svoj boj. Je sicer res, da je prišlo do določenih akcij v tem smislu, vendar moramo resnici na ljubo ugotoviti, da so se samo predstavniki Slovenske skupnosti v občinskem svetu zoperstavili razlastitvenemu procesu; socialisti so se večkrat vzdržali (tudi v obeh zadnjih primerih), komunisti pa celo zahtevajo, da naj se čimprej razlasti še ostala zemlja in naj se začnejo dela na tem področju. Mogoče so naši politični možje spoznali, da je vsak boj zaman, morebiti tudi ob spoznanju, da našim ljudem pravzaprav ni veliko do tega, da bi ohranili svojo rodo-

vitno zemljo. Če je tako, potem pa naj se prizna javno, da je problem Štandreža popolnoma zaključen in zapravljen. V tem primeru se vprašujemo, če ima sploh smisel, da se zoperstavljamo namenom gospodarskih in političnih goriških krogov, ki so dokončno odpisali štandreško zemljo. Toda se bo zgodilo verjetno tudi to, da bomo v prihodnosti prisostvovali več ali manj iskrenemu tarnanju in prelivanju nepotrebnih solz. Obenem je treba tudi priznati — in to bodo potrdili vsaj nekoliko objektivni opazovalci — da so bili redki oni, ki so dosledno vztrajali na nasprotovanju vsakemu nadaljnjemu posegu na štandreškem ozemlju. Menimo, da bi morala rajonski svet in tudi odbor za zaščito gospodarskih in etničnih značilnosti Štandreža konkretnije nastopati, čeprav se zavedamo, da so storili, kar je bilo v njihovi moči.

Na vsak način pa bi pričakovali, da bi tudi politični predstavniki PSI in PCI podprli zahteve štandreških ljudi. Na zadnjih sejah občinskega sveta pa smo spoznali, da so se socialisti (kljub ostremu nastopu odv. Sanzina, ki je napadel občinski odbor zaradi zavlačevanja in nepoštenega plačevanja odvzete zemlje) končno odločili za zadržanje, komunisti pa so celo podprli sklep občinskega odbora, skupno s KD, PSDI in (zanimivo!) MSI. Podobno so omenjeni svetovalci glasovali tudi na prvi seji občinske-

(Dalje na 7. strani)

—0—

KOSCI IZ ŠKOFJE LOKE NAJBOLJŠI V SLOVENIJI

V tem času so skoraj povsod na Goriškem vaški prazniki ali »šagre«, kot jih po domače imenujemo. Tako je bilo tudi v Gabrjah pretekli teden, kjer je domače društvo »Skala« organiziralo tridnevni praznik. Zanimivost te »šagre« je tekmovanje v košnji, ki ga domačini prirejajo že več let. Letošnjega tekmovanja so se udeležili tudi kosci iz Sovodnja, kraja pri Škofji Loki, s katero so naše Sovodnje pobratene. Komisija, ki je bila »mednarodno« zasnovana in ki so jo sestavljali »sodniki« iz Oslavja, Sovodenja in Škofje Loke, ni imela težke naloge, saj so gostje zasedli kar prvih pet mest in za to prejeli lepe pokale; domačini so se sicer krepko potrudili, a niso bili kos izvežbanim Škofjeločanom, zadoščenje pa je bilo vsekakor veliko: tekmovanje je uspelo in tudi gledalci so bili številni, saj gre za ne navadno zamisel na teh naših praznikih, ki so večkrat že tako dolgočasni in neprivlačni. To v Gabrjah pa je novost.

Izidi mature na višjih šolah

V današnji številki objavljamo seznam dijakov, ki so opravili maturo na klasičnem liceju »P. Trubar«, na trgovskem zavodu »I. Cankar« in na tečaju za otroške vrtnarice na učiteljski »S. Gregorčič«, bodoči učitelji pa v tem trenutku še niso znani.

Letošnjo maturo so z uspehom opravili vsi dijaki na omenjenih zavodih. Na klasičnem liceju so izdelali Aleš Doktorič, Mauro Dornik, Renco Frandolič, Franka Jarc, Aleš Lojk, Marko Lutman, Mavricij Peteani, Manuela Primožič, Peter Pavel Renner, Van-

da Srebotnjak, Jožef Stakul, Marija Terpin in Bojan Tomažič. Na trgovskem zavodu so bili usposobljeni Ivo Cotič, Cirila Devetti, Marta Koren in Livij Rožič.

Na tečaju za otroške vrtnarice so dijakinje polagale izpit iz vseh predmetov; tretji razred je obiskovalo šest dijakinj, k maturi pa sta se prijavili še dve privatistki. Izdelale so vse in sicer Majda Bonetta, Adrijana Malič, Silvana Malič, Elizabeta Marusi, Emanuela Pieri, Mirjam Vescovi in privatistki Danijela Colja in Radica Gergolet.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Izšla je 52. številka revije »Most«

Izšla je nova, 52. številka revije Most. Na uvodnem mestu je objavljen članek »Edvard Kardelj — in memoriam«, ki ga je napisal nekdo, ki se je podpisal samo s šifro G. Br. V članku je poudarjeno tisto, v čemer vidi avtor izvirnost Kardeljeve vloge in njegovega doprinosa pri iskanju »utrujajoče in boleče poti naprej«. Claudio Magris je prispeval esej z naslovom »List gospoda Tarangoliana« (Gregor von Razzori in Stara Avstrija), ki kritičnem prikazu von Rezzorijevega literarnega dela, zlasti romana »Hermelin v Černopolu« in z analizo mentalitete njegovih junakov slika in hkrati razčlenjuje atmosfero in človeške tipe stare Avstro-Ogrske. Esaj je resničen esej, ne tisto, kar pojmuje pod besedo »razprava«, ampak tista zmes kulturnega poročila in kramljanja, ki je bila nekoč tako priljubljena in očarljiva.

Tudi Gino Brazzoduro obravnava v eseju »Zlato in pepel Kakanije« ozračje stare Avstrije in to ob antologiji »Zlata doba avstrijske poezije«, ki je izšla lani pri založbi Guanda. »Te poezije — in s tem se vračamo tja, odkoder smo začeli, piše Gino Brazzoduro — nam posredujejo zadnji sij tragičnega zatona, so pesem o izgubi »izgubljenega paradiža«; so pričevanje odkritja — kot nas spomni Magris —, da ne obstaja neko središče, ki ga predstavlja Clarissin prstan. Pred kakim stoletjem je mož, Kopernik po imenu, isto odkril in se ni odrekel umu niti ni omrtvičil svojega znanja, ni se odrekel želji po raziskovanju mimo zvezd, tudi samega sebe. Ob zatonu Kakanije je razvidna kriza določenega razmerja med človekom in resničnostjo; pravzaprav med človekom in tistim posebnim pogledom na svet, ki ga je izdelala dunajska družba«.

Lev Detela je prispeval kratek esej z naslovom »Beseda o takoimenovani avantgardni avstrijski literaturi«, ki se začneja z značilnim in kritičnim stavkom: »Dalj časa je tudi na slovenskem prostoru prevladovalo mnenje, da je avstrijska literatura predvsem tradicionalna ali pa konservativno konvencionalna literatura v nemškem jeziku, ki tudi na razvoj slovenske literarne umetnosti ni vplivala vedno v najbolj ugodni obliki«. Sledi kratka antologija ali pravzaprav izbor iz avantgardnih avstrijskih avtorjev. Ti so: Jutta Schutting, ki v pesniški prozi piše o Sesljanu,

Liesl Ujvary, Vintilla Ivanceanu, Bodo Hell, Josef Schwikhardt in Martin Neumann.

Z esejem Tarasa Kermaunerja »O spopadu slovenstva in italijanstva« se začneja drugi del revije, ki se bolj neposredno ukvarja s slovenskimi problemi oziroma s tistim, kot bi lahko rekli, kar se bolj direktno in od blizu nanaša na slovenske ljudi in slovenstvo, vsaj na tem najbolj zahodnem robu slovenske zemlje.

To je precej obširen spis, ki povezuje v stilistično enoto avtorjeve medvojne spomine in obiske v povojnem Trstu in Gradežu, hkrati pa obravnava v njem zelo zanimivo, izvirno in odkrito — pa tudi pogumno, glede na to, da mnogi smatrajo ta vprašanja za tabuje — zadeve, ki se tičejo okupatorske oblasti in pravice do protiku-patorskega odpora, pravice do nasilja in protinasilja, odpora in vsaj navideznega sodelovanja z okupatorjem; nadalje piše o slovenski narodni zrelosti in nezrelosti ter o tujem nasilju, o ideologiji čakanja in o pravici do akcije zatiranih narodov, pa tudi o ubijanju in grozovitostih pod kakršnimkoli izgovorom. Kermauner pri tem priznava pravico do obrambe pred nasiljem, večkrat pa tudi odkrito in odločno pove, da je proti vsakršnemu ubijanju in da nihče nima pravice nekemu vzeti življenje. Ne moremo pa se strinjati z njegovo trditvijo, da ima le človek sam pravico, da si vzame življenje, kajti dejansko te pravice nima, ker si življenja tudi ni sam dal in ker je tudi to umor, čeprav naperjen proti samemu sebi. Zagovarjati bi se dala le tista oblika samomora, ko človek ve, da se bo s tem izognil grozovitemu mučenju in gotovi smrti iz rok sovražnikov, ali da bi ne mogel prenesti mučenja in bi s kakim priznanjem, izdajstvom ali z izsiljeno lažjo povzročil komu drugemu hudo trpljenje in celo smrt ali pa pohujšanje, in v podobnih primerih. Vsekakor moramo tudi ob tem spisu Tarasu Kermaunerju priznati, da spada med tiste slovenske pisatelje, ki se pogumno in odkrito lotevajo najakutnejših in najglobljih eksistenčnih in moralnih problemov današnjega slovenskega človeka in da si upa zapisati marsikaj, kar sega daleč preko meje, ki si jo postavlja danes velika večina slovenskih pisateljev. In res je tudi, da postaja Kermauner tako od spisa do spisa, od knjige do knjige eden najbolj aktualnih in najbolj zanimivih in kvalitetnih slovenskih pisateljev. Ni se pa mogoče strinjati z vsemi njegovimi tolmačenji; tistega, kar spada pod pojem slovenstva. Pozna se mu, da je zrasel v meščanskem okolju, kjer mu je ostalo marsikaj abstraktno.

Sledi spis Pavla Fonda »Analiza nekaterih mehanizmov izrinjanja v tržaški okolici«, ki ga je avtor prebral na Mednarodnem kongresu o alternativni psihologiji, ki se je vršila v Trstu od 13. do 18. septembra 1977. Zelo zanimiv je že začetek njegovega spisa. Začenja se namreč takole: »V zadnjih desetletjih opažamo, da so možnosti družbenih stikov med ljudmi (izvirajoči predvsem iz trdne zračenosti z okoljem in iz družbene in zlasti poklicne sorodnosti) bolj redke in je pri njih soudeležen le majhen del prebivalstva. Ne samo v mestih, ampak tudi v vaseh z nekaj stotinami prebivalcev, kjer naj bi bile ugodne možnosti za bogato navezovanje družbenih stikov, je razvidna težnja po zapiranju v enocelične enote, ki sestojijo iz zakoncev z enim ali

dvema otrokoma. Za take družinske celice je tudi značilno, da so si prostorsko sicer zelo blizu (npr. v večstanovanjskih hišah), a da med seboj nikakor ne občujejo«.

Pač pa v njegovem sicer zelo aktualnem in zanimivem spisu občutimo poleg dobrega znanja psihologije modernega človeka zelo slabo znanje zgodovine, ko npr. prenaša moderno pojmovanje narodnosti oziroma narodnostnih razlik v fevdalno dobo in trdi med drugim, da so bili na Slovenskem Slovenci kmetje, meščani in fevdalci pa Italijani in Avstrijci, kajti Avstrijci so se čutili vsi, ki so živeli v nekdanjih avstrijskih deželah neglede na jezik, po katerem edinem so se razlikovali, če so se, kajti v novejšem času je bilo že večkrat in tudi z več strani opozorjeno in naglašeno, da nove raziskave, tako zgodovinske kot jezikovne, dokazujejo, da se je tudi na gradovih govorilo v vsakdanjem življenju izključno slovensko in da npr. plemiške žene in dekleta navadno sploh niso znale nemško. Naj opozorimo npr. na raziskave prof. Koruza. Isto je prišlo nedavno v splošno zavest glede ljubljanskega prebivalstva, t.j. prebivalstva glavnega mesta dežele Kranjske, ki je imela tedaj dejansko položaj federalne države z lastnim parlamentom (deželnim zborom) in lastno vojsko, ki je vodila vojne tudi na lastno pest. Italijanskega prebivalstva pa po slovenskih mestih sploh ni bilo razen posameznikov. To velja za vsa mesta na Slovenskem. Kompaktnije italijansko prebivalstvo je bilo najti le v obmorskih mestih v Istri in na Tržaškem. Menimo, da bi morali naši znanstveniki, preden kaj takega zapišejo in objavijo, zadeve boljše preštudirati in se predvsem boljše dokumentirati ter pritegniti k dokumentaciji tudi druge vede in zlasti novejšo raziskavo; ne more se graditi zgodovinskih študijev na večno isti in s tem morda že davno zastareli dokumentaciji. Medtem ko bo npr. fizik ali kemik zavrnil zastarele hipoteze ali jih bo pred uporabo vsaj na novo presodil, se zdi mnogim, da lahko mirno gradijo na morda že sto let starih zgodovinskih trditvah, katerih resničnost sploh še nikoli ni bila preverjena in že na daleč zaudarjajo po pristranosti tujih zgodovinarjev, ali pa tudi slovenskih, ki pa so rajši kratkomalo prepisovali iz tujih knjig, kakor da bi bili sami raziskovali in se trudili, da odkrijejo resnico. Preko takega preveč lahkovernega povzemanja, kot je Fondovo, pa se take resnice z lahkoto širijo tudi v današnjo javnost. To velja tudi za neresne citate iz Dedijerja. Če se ne oziramo na te spodrsrljaje, pa je Fondova razprava zanimiva, ker obravnava res pekoč problem. Isto velja za študijo »Zgodovinski družbeni oris istrskih beguncev na Krasu«, ki pa je napisana (pisalo jo je več avtorjev) preveč na splošno in zgoščeno, tako da so pojavi prikazani preveč na kratko ali pa le mimogrede, če se niso pozornosti avtorjev sploh izmuznili, medtem ko so nekateri pojavi nekoliko pretirani, kar zadeva njihov pomen, in obravnavani kot nekaj izjemnega, abnormalnega, medtem ko spadajo k praksi vsakega naseljevanja v strnjenih etničnih naselbinah, npr. lastni duhovniki in župnije. Primerjajmo npr. slovenske župnije med izseljenci v Severni in Južni Ameriki ali Avstraliji. Povsod je etnični značaj zelo poudarjen. Malo preveč se v študiji govori tudi o razredih namesto o slojih, s čimer se ji skuša dati nekak razredni temelj, kar se zdi zgodovinsko netočno in nestvarno.

Revija se zaključuje z esejem Gina Brazzodura »Meščanski izobraženec v Trstu tridesetih let« (Zgodbe Virgila Giottija), z recenzijo Marjana Rožanca o slovenskem prevodu Sgorlonovega romana »Leseni prestol« in s pismi, ki sta si jih izmenjala nedavno umrli Biagio Marin in Aleš Lokar.

Nova izdaja »Senčne črte«

Založba Mladinska knjiga v Ljubljani je na novo izdala Rebulov roman »Senčna črta«. Ob tej priložnosti je bila prirejena tiskovna konferenca, katere se je udeležilo poleg slovenskih tudi nekaj najvidnejših srbskih, hrvaških in drugih pisateljev iz ostale Jugoslavije. Kot smo zvedeli, nagraja uredništvo Mladinske knjige Alojza Rebulu, da bi napisal zanj vsaj krajši izvirni roman, vendar je pisatelj preobložen z drugim delom, tako da ni še nič obljubil.

Kot smo že naznanili, je odpotoval te dni na obisk v Severno Ameriko, kjer mu bo spet za mentorja znani slovenski župnik in kulturni delavec v Torontu Zrnec. V ospredju je spet zanimanje za misijonskega škofa Baraga.

Sodobno kmetijstvo

Sodobni breskovi nasadi oskrba in naprava

Hkrati z novimi oblikami in razdaljami pa se je moral spremeniti način rezi. Pri vseh sistemih si prizadevajo, da čim prej v vrsti ustvarijo strnjeno steno, da je možna mehanizirana rez breskovih dreves s krožnimi in drugimi žagami ali vsaj z velikimi škarjami za živo mejo. Pri zimski rezi krajšajo močnejše in navpično rastoče veje, da vzgojijo močnejše nosilke rodnelesa, pri poletni rezi pa pincirajo mlade poganjke, da oslabijo rast in zadržujejo krošnje v odmerjenem prostoru. V gostih nasadih je tudi izbor podlage in sort tak, da omogoča čim manjšo rast. Tam kjer prevladujejo težke in vlažne zemlje, je breskov sejanec kot podlaga za breskve le malokje primeren. Če je v pozni jeseni in pozimi preveč dežja, pride do zastajanja vode in drevesa se posušijo zaradi zadušitve korenin. Zato je breskov sejanec najbolj občutljiv. Za ponovno sajenje na teh površinah pridejo po obvezni melioraciji tal v poštevljive slivove podlage.

Značilnosti slivovih podlag sicer poznamo, a naj vendar spomnim:

- proti mrazu so bolj odporne kot breskov sejanec, posebno ob koreninskem vratu, bolj so odporne proti klorozi in lažje prenašajo težjo in mokro zemljo, sorazmerno so manj občutljive za slana tla in redno jih uporabljajo za sajenje na tleh, kjer so pred tem rastle breskve;
- uporabljajo jih tam, kjer pade letno nad 800 mm padavin, posebno če so tla težka, ker ta dolgo zadržujejo padavinsko vodo in pride do zadušitve korenin;
- v tleh mora biti več kot 15-20% kalcijevega karbonata;
- so zelo zahtevne za hranilne elemente, posebno za tiste, ki vsebujejo fosfor.

Breskve na slivi imajo šibkejšo rast, in sicer v prvih 2-3 letih dosežejo drevesa komaj polovico toliko kot na sejanem breskev in dve tretjini v desetem ali enajstem letu rasti. Kasneje pa lahko celo presežejo breskev na sejanju. Breskev na slivi doseže vsaj za pet let daljšo starost. Plodovi zorijo skoraj sočasno, možno je enkratno obiranje, barva plodov je intenzivnejša.

Slaba stran teh podlag je nepravilna in neizenačena rast, v nasadu ženejo korenin-

ske izrastke, nekateri tipi so nezdružljivi z breskvijo ter do lomov prihaja na cepljenem mestu že v drevesnici ali po nekaj letih rasti v nasadu.

Pri Gorici je bil 1974 posejan poskusni nasad s tremi slivovimi podlagami v primerjavi s sejancem, in sicer: Susino di Castellinando 1 in 2 ter bromptou (sajen 1976 na dveh sortah, dixired, NS233) ter v Bresternici pri Mariboru prav tako Susino di Castellinando in sejanec na dveh sortah (redkaven, nectared 5). V Krškem so zasnovali 1974 poskus s sorto redhaven na Susino di Castellinando, St. Julien in vinogradniški breskvi.

Podatki meritev v Šempetru in Bresternici potrjujejo ugotovitev drugih poskusov o manjši bujnosti slivovih podlag v primerjavi z breskovim sejancem. Pri Susino di Castellinando je poprečna ocena bujnosti 3,2 do 3,7 točke, pri sejancu pa 4,4 do 4,7. Več praktičnih izkušenj s slivovimi nasadi imajo v Franciji in Italiji. V Franciji so dognali, da je najbolj občutljiv za zadušitev, ki je posledica pomanjkanja ozona mokrih tleh (v zadušeni koreninah se sproščata cianovodik in aldehid benzoe kisline) sejanec breskve, nekoliko manj ameriška selekcija breskve S 37; francoska sliva Julien 625-2 in sliva GF 43 sta nekoliko bolj odporni kot S 37, Damas GF 1869 pa je v tem pogledu najmanj občutljiva.

To so potrdile raziskave v Italiji na poplavnem območju Ravenne in Cesene, ko so po 1966/67 breskve odmirale. Ugotovili so tudi druge dobre lastnosti te podlage, izenačenost v rasti, odlično rodnost, za 15 do 25% šibkejšo rast sort cepljenih na tej podlagi, v primerjavi sejancem breskve, bolj sočasno zorenje plodov, tvori precej koreninskih poganjkov, je nezdružljiva z večino nektarink, ki jih sedaj sadijo. Za mokre zemlje je zanimiva slivova podlaga GF 43, ki jo še preskušajo. Nastala je iz semena sorte d'ente, selekcionirano v Franciji in jo razmnožujejo s podtaknjenci.

Ima odlično afiniteto s sortami breskev in nektarink ter je podobne bujnosti kot sejanec.

Za gojitev nektarink in breskev v težkih tleh je najboljša Julien G 7655-2, ki je šibkejša, rast zmanjša za 30-40% in manj rodi kot Damas GF 1869, vredna je več od drugih Julienk.

Drugi tipi sliv, preizkušani v Italiji, so dali na težkih zemljah slabše rezultate z ozirom na izenačenost rasti in slabo afiniteto s cepljenimi sortami (dixired, redhaven, hale, southland), ki se pojavita nekaj let po sajenju. Te podlage so brompton, Julien H, Julien hibrid 1 in 2; najslabše rezultate je dala Susino di Castellinando, ker podlage niso bile selekcionirane.

Paziti je treba, da so podlage in cepiči brezvirusni in saditi je treba že gotove sadike; cepljenje podlag v nasadu ni priporočljivo.

Za sajenje v nasadih, kjer so že rasle breskve in tam kjer se pojavlja kloroza, priporočajo podlage GF 677, Damas 1869, Julien 655-2 in GF 43. GF 677 in Julien 655-2 sta zelo občutljivi za sadno svetlikavost. Vzrok je najbrž večja bujnost in s tem večja rez močnejših vej, kar povzroči večje rane in možnost okužbe z glivico *Stereum purpureum*.

Pri oskrbi tal v sodobnih breskovih nasadih se tam, kjer pade letno več kot 800 mm dežja, vse bolj uveljavlja zatavljanje medvrstnih pasov, kjer travo mulijo, pod drevjem pa zatirajo plevel s herbicidi. Na Goriškem, kjer so nekatere nasade zatravili v 1974/75, so opazovali in ugotavljali rast in pridelek dreves v primerjavi z drevesi, kjer so medvrstne pasove obdelovali. V drugem letu po zatratvi je za to vlažno področje (1400-1600 padavin letno), prišla do izraza največja prednost, da so vsa škropljenja izvajali nemoteno in pravočasno; prej tega v razmočeni obdelani zemlji niso mogli. Travnna ruša tudi pospešuje zorenje in izrazitejšo obarvanost sadežev. Pridelek sorte Blake 1967 na obdelani površini 86,5 kg na drevo (40 pri prvem in 46,5 pri drugem obiranju, teža plodu 15 dkg. Na zatratvi površini pa je bilo 104,8 kg, od tega 56,5 prvič in 48,3 drugič, plod pa 12 dkg. in intenzivnejše obarvan.

Z. T.

—o—

OBSODBA TERORISTOV

Pariško sodišče za varnost države je obsodilo 27-letnega Leonarda Battistija, pripadnika Fronte za osvoboditev Korzike, na devet let ječe. Obtožen je bil, da je skušal postaviti peklenjski stroj v davčni urad v mestu Bastia na Korziki. Pred tednom dni je isto sodišče obsodilo tri teroriste na 13 let ječe, nadaljnjih 10 pa na zaporne kazni od enega do 10 let. Obtoženi so bili, da so izvedli več atentatov na Korziki in v Parizu.

—o—

V Rimu je prišlo do ostrih nastopov iz vrst javnosti, ko so v ponedeljek pokopavali karabinjerskega polkovnika Antonia Varisca, poveljnika karabinjerskega oddela v sodni palači, ki so ga ubili rdeči brigadisti. Ljudje so pljuvali v politike in jih žalili s predsednikom republike Pertinijem vred. Onemogočili so mu peš vrnitev na Kvirinal. Obtoževali so politike, da so premalo odločni nasproti terorizmu

—o—

V slovenskem tisku se nadaljuje polemika zaradi lanskega predavanja duhovnika Franca Rodeta. Preteklo soboto je objavilo »Delo« o tem intervju s sekretarjem CK ZKS Francem Šetincem, v zadnji številki »Družine« pa odgovarja na (prejšnje) kritike v tisku Franc Rode, rekoč, da je zadeva s tem zanj končana.

Problemi Štandreža v občinskem svetu

Nadaljevanje s 5 strani)

ga sveta v juliju, ko je prišlo do odločitve, da se poveri milanskemu podjetju TEKNE izdelava načrta za tovarno postajališče. Šlo je sicer samo za določitev, ali se ta načrt poveri domačim ali tujim podjetnikom, vendar tudi pri tem se vidi, da ni več nikomur mar, kaj bo s štandreškim prebivalstvom in bodočimi posegi na tem področju. Kakor je na eni strani neprijetno to ugotavljati, tako je naša dolžnost opozoriti slo-

vensko javnost na razna »svojevrstna« stališča v tej zvezi. Ni naš namen vzbujati sentimentalizmov okrog tega vprašanja, ostaja pa dejstvo, da je bila naša narodna skupnost naravnost opeharjena; ne bomo kazali s prstom za nikomer, resnica pa je, da smo le redkokje opazili jasnost stališč in učinkovitost skupnega nastopa, kar vedno — in prepogostokrat — samo načelno izjavljamo.

p. v.

KNUT HAMSON

POTEPUHI

OOOO Poslovenil Oton Župančič OOOOOOOOOO 59 OOOOO

Dà, Avgust je bil izvrsten, bil je nadarjen, sposoben, rojen trgovec.

V Trondhjemu sta si kupila tovariša vsak zlat prstan in lepo obleko, nato sta vohala po štacunah in nakupovala pripravno blago za potovanje na sever. Edevart je plačal Knoffu ostanek svojega dolga in zdaj je stal visok in jak, imovit lastnik čolna, denarja in blaga. Znamenit napredek za eno samo leto. Povrhu pa še to krasno, lenuharsko, klateško življenje.

Odrinila sta zopet na sever, eden po celinah, drugi ob obali. Edevart je prišel zopet k Knoffu na Fosenlandu in nakupil blaga pri Romeu, dobil je še enkrat dober kup in si privoščil nekaj dni odpočitka.

Sodarica mu je mogla zopet praviti novice iz srenje: Amerikanci so pisali zdaj bolj poredkoma, ostali so v tujini, postali Yankeeji, udomačili so se tam in cingljali s srebrnimi tolarji v žepu. Mladi, ki so odšli tja, so bili čedalje bolj skopi s svojimi denarnimi podporami starim doma, v nekaterih pismih so tožili o slabih časih v Ameriki, pšenica je trpela od dolgotrajne suše, tobakovo letino je uničila toča. Toda prvi pomočnik Lorensen se je kar odločil in pisal Romeu, ali bi se mogel vrniti na svoje nekdanje mesto v Knoffovi prodajalni, tam, kjer je zdaj, se ne more preriti. »Potemtakem tudi v Ameriki ni vse tako velikansko,« je zaključila sodarica.

»Natanko, kar je rekel lani brodar Norem,« je prikimal Edevart. »On ni hotel menjati z Ameriko.«

»Ah, Norem!« je začela zopet žena in majala z glavo. »Da, ta ima tudi svoje križe in težave!«

»Kaj pa?«

Ženska je zopet zmajala z glavo: »Operiran. Rak. To se še povedati ne da. Peljali so ga v Trondhjem in poskusili vse z njim, kar so le mogli, pa da nič ne pomaga, pravijo.«

»To je groza. Mora ležati?«

»Tega ne vem. Še zdaj ga imajo v Trondhjemu.«

»Kako pa prenaša?«

»Dà, kako prenaša! Saj ne more govoriti. Jezik so mu izrezali iz ust.«

Edevart je vrgel roke kvišku in jih zopet povetil.

»Da,« je pripovedovala ženska. »Najprej so mu ga vzeli polovico, zdaj pred kratkim pa so mu izrezali vse. Saj za takega češ da ni rešitve, ki ima raka.«

»To vidimo, to vidimo,« je kimal Edevart in je bil neskončno zadovoljen sam s seboj, da ni šel v Ameriko in da ga ni doletela nobena druga neizgovorna. »Norem mi je rekel še lani, da nemara dobi spet ladjo in bo z njo odjadril. Človeška usoda je negotova.«

Govorila sta o Knoffu, brez katerega ni bilo nobenega razgovora. Govorila sta o gosposodični Ellingsenovi in Magnusu v štacuni, zdaj na pomlad se vzameta in stanovala bosta v hiši za goste, svojo službo pri Knoffu obdržita.

Edevart se je nasmehnil: »No, torej bo omožena gospodična?«

»Ne govori o tem!«

»In kadar pridejo otroci, jih bo nosila na rokah?«

Sodarica: »Ona neki ne dobi otrok.«

Temu sta se oba navihano smejala in nista nič skrivala, kaj si mislita.

Z natrpanim čolnom je odrinil Edevart zopet s Fosenlanda, tudi to pot ni pogledal na Doppen. Severno od Helgelanda sta se tovariša zopet sestala, Avgust je zopet vse razprodal, bil je pravi prepredenec, mojster v krošnjarstvu in je zalegel kot sluga Edevartu dosti več, nego je veljala njegova plača. Napolnil je svojo vrečo z zalogo iz čolna, se zgovoril za prihodnji sestanek in spet odrinil.

Pozno v jeseni sta prišla v Bodö in sta bila takorekoč doma. Edevart se ni hotel pokazati v zalivu brez polnega čolna, bil je torej prisiljen nakupiti še nekaj blaga po malih skladiščih v Bodöju. To je bilo zanj malo ugodno, a temu se ni mogel izogniti. Od tega trenutka je izprevidel, da je treba stopiti v trajno zvezo s kako trondhjemske trgovino, ki bi mu utegnila pošiljati blago vsak čas na katerokoli točko njegove poti.

Notranji zaliv je bil pod ledom, morala sta pristati v vnanjem in hoditi dolgo pot v kraj peš. Nista hitela, temveč pustila, da je tekla novica o njunem prihodu pred njima, nosila sta ogromne cule z blagom in morala složno korakati, zraven sta se pomenkovala, mahala z vatli in semtertja počivala.

Oba sta bila v najlepših oblekah in sploh v vsej svoji gizdi. O ti moj Bog ti, bila sta dva nenavadna dečka iz srenje, nista hotela biti grda, kadar prideta, hotela sta biti prijazna in dobrotljiva in sta hotela imeti s čim. Edevart je hotel predvsem dosti podariti doma, očetu in sestrama. Bili so tako hvaležni za malo, ali jim ne bo to preobilo kar besede zaprlo!

Bilo je precej mrzlo, šla sta nepretrgoma in izprhaval vodo iz nosa in se potem brisala z najbolj rožastimi robci, kar sta jih imela na prodaj. Avgust se je posebno skrbno opravił, poštrkal se je z dišavno vodo in si razčesal lase na prečo. Ni imel ne očeta ne bratov in sestrá, pred katerimi bi se postavljaj, posekati se pa le ni hotel dati; po rusko ni mogel govoriti v kraju, kjer ljudje še angleščine niso razumeli, ali pa naj pride zato kot cigan? Bil je prebrisan izvedenec v inozemskem življenju in razkošju, in v svoji ljubezni do dragocenega sijaja si je ovil okrog života krvavordeč šal za pas. Trdil je, da je to najnovejša moda v Južni Ameriki. »Kaj deš, kaj poreko, kadar prideva?« je vprašal Edevarta.

Ko sta se bližala kraju, je želel, naj si oddahnetá, da ne bosta prihropla vsa upehana. Potegnil je za vsakega od njiju iz žepa cigaro, kupljeno v Bodöju, kupljeno prav nalašč za to priliko, in opomnil Edevarta, naj je ne kadi prehitro, da mu prezgodaj ne dgori. »Kadar pa pojdeva mimo Karolusove hiše, puhaj kar se da,« je rekel.

»Kadar prideva domov, stopi ti prvi v hišo,« je rekel Edevart.

Avgust: »Zakaj?«

Edevart je odgovoril sramežljivo: »Meni se ne da!«

Kraj je bil tih in teman, ubog in propal. Nič ostankov bogastva iz dobe vélikega lova na slanike, nobene beljene hiše, nič pleša in nič veselja med ljudmi. Čemu je torej bilo vse tisto! Ljudem se je usulo takrat, poslej pa ne več. Zadišalo jim je, postali so mogočni in brezskrbni, navadili so se ne-skromnosti in kaje in so ošabno pljuvali. To so delali takrat, poslej pa nič več —

Ta klavni zimski dan sta prispela dva nenavadna fanta domačina v domači kraj in sta prižgala luč. Ljudje so zaslužek lanskega ribjega lova korenito zajedli in se spet otepali z revščino. Šla sta od hiše do hiše, nabirala novice in otožno zmajevala. Ljudje so bili dobri in prijazni, a leni in siromašni. Nič zaslužka, nič lova na slanike, nič dela, samo zima in tema. Nekaj se jih je držalo vsaj še na videz: trgovec Gabrielsen je propadel, a je prejemal podporo iz konkurzne mase in se je mogel še celo šopiriti z belim ovratnikom; cerkovniku Johnsenu ni bilo hujšega, še vedno je mogel kaditi pipo, kadar je šel v nedeljo v cerkev. Maralo se je njemu, vlekel je stalno plačo, in se je mogel poživigati na cerkveni offer, kadar ga ni bilo.

Tovariša sta pripuščila v kraj, šla mimo hiše starega Martinusa, mimo Ragnine kočé, ki jo je imela po babici, Teodor je stal med vrati in gledal na cesto, mimo velike Karolusove hiše, kjer so se tiščali obrazi za okni; ubrala sta pot proti Edevartovemu domu.

»Kaj — ne gre mi v glavo,« je rekel Edevart spotoma, »tukaj se je vse tako spremeniło. Kje je skala?«

Tudi Avgust je debelo gledal: »Dà, saj res. Tukaj je ležala skala, natanko se spominjam!« In ko sta prišla do hiše, se je napol okrenil proti Edevartu in rekel: »Poglej no, zdaj imajo kamenite stopnice!«

Vsa družina je bila v izbi, vest o njunem prihodu jih je vse sklicala, tudi nekaj sosedov se je nabralo. Ezra je bil tam, mali predrzni paglavec, dve sosedí, sam Karolus in morda še več drugih. Ko je Avgust odprl vrata in hotel s culo na rami vstopiti, je takoj videl, da tako ne gre, soba se je trla ljudi. Odložila sta cule zunaj in vstopila.

Štirje so vstali in so jima ponujali prostor.

»Ne — ne!« sta vzklikala odklanjaje ter se delala skromna in vljudna.

Dobila sta mesto s tem, da sta Joakim in Ezra sedla na mizo.

Zadrega in molk.

Nazadnje pravi Joakim — tam na mizi sedi, zvoni z nogami in je ves pegast in objesten — takole pravi: »Kaj sta hotela priti s culama v hišo?«

Plaho nasmihanje v zboru. Stari oče meni bojazljivo: »Da, to sta dve pošteni culi!«

Joakim, ki je še ves poln otroških muh, šepne Ezri naglas: »Kašče bomo morali podreti in sezidati večje!«

Karolus, župan Karolus dostojanstveno: »Tega menda ne bo treba. Moja izba bo pač dovolj velika.«

To so menili tudi drugi in so hiteli županu ustrezati: »Tvoja izba, seveda — to pa brez besede!«

(se nadaljuje)